

FLICKRUM, NJUTNING OCH UPPROR

Den spanska poeten Elena Medels tjugo år gamla debutsamling *Min första Bikini* utkommer i år på svenska. Felicia Mulinari tilltalas av Medels sensuella lekfullhet, men tycker att dikterna vilar för bekvämt på igenkänning: ”Medels dikter är inte levda erfarenheter, utan artefakter att vältra sig i”, skriver hon.

[Lyssna till recensionen? Klicka på pilen!]

Jag läser Elena Medels *Min första bikini* de där sista varma dagarna, då svetten gör kroppen rinnig, slö. Den första dikten ”I will survive” gör mig kåt och gråtfärdig. Den kastar in mig i en konstant rörelse mellan begär och objektifiering av begär.

Spanska Elena Medel debuterade 2002 med diktsviten *Min första bikini*. Hon var då sjuutton år och hade prisats för sin poesi genom bland annat Adalucia Joven-priset. Sedan dess har Medel skrivit flera diktsviter, chapboks, essäböcker och 2020 debuterade hon som romanförfattare. Som förläggare på La Bella Varsovia, ett förlag som främst fokuserar på poesi, har hon kommit att ha inflytande på den unga spanska poesin. Trots detta presenteras den nu översatta debutboken främst genom att fokusera på hennes ungdom. På omslaget kan jag läsa att författaren skrev dikterna i boken när hon var mellan 13 och 16 år, och att flera av dikterna skrevs i skolan, längst bak i klassrummet. I en biografi om Medel är denna information säkert relevant, men när jag som läsare vill förlora mig i dikten stör den mig. Fetischiseringen av ungdom/flickdom som diktsviten leker med förvanskas genom presentationen till en allvarlig utsaga om autenticitet som osynliggör den bearbetning av texten som ligger till grund för det tryckta exemplar jag har i handen. Hon var ett barn som skrev om barn. *Hon vet*. I den temporalitetsnorm vi lever i förväntas vi dessutom bli förvånade. Barn ska inte kunna skriva, tänka.

Men hennes dikter är större än så. Dikten ”I will survive” skriver fram kåthet men det är inte kroppen som är våt, utan språket som rinner: ”jag ler åt deras kalla smurfpussar, blårodvita pussar, /färgpussar, en lätt beröring, kall och plastig på min

tunga, /vem är jag nu, vem är jag nu egentligen.” Medel skapar en värld av plastisk sensualism, där det distanserade och lekfulla hänger ihop. Det finns något nästan retfullt i raderna som överlämnar kunskapen om vem jaget är till läsningen. Som om det inte betydde något. Som att kroppen endast var ett material. Förutom jagets narrativ lär vi också känna andra kursiverade röster i dikten. Ålskarna som ”säger fina saker/som stigma, prinsessa, miss vackert hår, asteroid.” Och det diskursiva patriarkala språket, sunt förnuft-språket; *”en sådan skamlös liten flicka / bevara oss väl / man borde/låsa in dem, allihop”*. Trots att det är våldsamt skapar det bubblande skratt hos mig istället för den skam som orden vill väcka. Hastigheten och utbytbarheten i maktens röst gör den mindre hotfull. Distans och lekfullhet blir en form av motstånd. Men skrattet hindrar inte utsagorna från att vara en fastlåsning. Så fungerar Medels dikter, med den lätthet som gör att klumpen stannar kvar i magen.

Medels språk är i ständig rörelse och läsaren kan inte stå stilla, utan studsar runt mellan motsägelser, in- och utzoomningar, långsamhet och upptrappning. I en rad tynar jaget bort, men i nästa är det som att jaget flyger. Nästan. För det står faktiskt ”Jag vill bara flyga, flyga, flyga som Tingeling”. Utsagan ”Jag vill” är ett förtätande av borttynandet, av fasthållningen som de sexistiska rösterna skapar. Men eftersom bilden inte stannar där utan vältrar sig i flygandet är det snarare det jag känner när jag läser. Och med det känslan av frihet, sensualism och uppror. Tingelings kraft fångar en femininitetens motsättning som återkommer i diktsviten. Å ena sidan stark nog att flyga, å andra sidan bräcklig nog att krossas i en handflata. Varje rad i Medels dikter kan vara ett vittnesmål om patriarkalt våld- men också ett perverst och underbart ögonblick av flygande inom ramen för skitsamhället.

När mitt barn börjar förskolan är de glada att höra att vi kategoriserar henne som flicka, eftersom de ”behöver flickor på avdelningen”. I den nyliberala organisationen av omsorg med underbemanning, vikarier och nedskärningar blir mitt barns bristande flickaktighet snart en besvikelse, det finns inte tid för omätliga begär, knuffningar och spring i benen. Att vara flicka är att vara undanskymd, en möjliggörare av de andras stökiga luncher. Men den feministiska litteraturkritiken har vidgat och skapat rymd åt flickan. Den har visat oss att det undanskymda inte behöver vara underordnat utan lika gärna kan vara en plats för hemligheter och rebellskap. Medel skriver in sig i denna komplicerade balansgång. Hon skriver med en femininitet som underordnas och undanskymms, och samtidigt njuter och gör uppror. Boken undersöker existensen med objektifiering som villkor, i en värld där det inte finns en möjlighet eller tanke på andra former av existens.

I dikten ”Bellum Jeans” gestaltas njutning av ätstörd sjukdom. Den undangoömda blir ett svältande subjekt. Feministiska litteraturvetare har insisterat på komplexiteten i gestaltningen av den anorektiska flickan. Att gestaltningen inte bara kan reduceras till en bild av offerskap och passivitet utan också bör tolkas som en form för motstånd och subjektivitet i ett samhälle där kroppen är det enda material du tillåts bearbeta. ”För att gå segrande ur den dagliga Zara-striden: / kriget om de tightaste jeansen, / färgerna, mönstren, märkena; de dyraste, / blir det hela tiden allt enklare för mina fingertoppar/att röra sig, intuitivt, genom tunnlarna på min överkropp.”

Dikternas associativa framåtrörelse gör att motsättningarna nästan går obemärkt förbi. Men läser man dikten några gånger förvanskas lättheten. I Medels gestaltning är svältandet å ena sidan en överlagd praktik i ett patriarkalt och kapitalistiskt samhälle där du deltar genom att konsumera samma femininitet som gör dig underordnad. Svältandet är ett sätt att vara en god konsument. En kvinna. Å andra

sidan är den svältande praktiken en erotisk och sensuell rörelse. Den är intuitiv, den kommer från sinnen.

I den poetiska essäboken *Mutant* undersöker författaren och lektorn i litterär gestaltning Elisabeth Hjort flickblivandet genom muteringar av språk och kropp. Ett exempel är den anorektiska sjukdomen/praktiken. ”En flicka som vill bli en annan genom att kontrollera sitt matintag har svårt att göra sig hörd. Ändå ser det ut som om världen lyssnar... Hur ska en svara på det faktum att analyser av anorexi som överkonsumtion av skönhetsbilder skamlöst framförs genom exponering av kvinnors förmenta blåögdhet, eller att deras matvägran reduceras till ett barnsligt behov av uppmärksamhet? Flickorna tiger: De tror att vi härmar perfektion. Men vi vet precis vad vi gör.”

”Och det är en lyx att dö efter att ha skippat frukosten” avslutar Medel dikten ”Bellum Jeans”. Trotsigt och sorgligt. Ordet lyx är inte en slump här. Det ingår i en kedja av andra ord som benämner kapital, ord: som ”de dyraste”. Medels flickrum är inte naivt utan medvetet om hur pengar kan förvandla en från ful till vacker. Det talar med en litterär tradition av femme-litteratur som genom att synliggöra kapital också skriver fram klassamhället. Där rörelsen mellan att vara en dålig flicka och en respektabel kvinna lika gärna kan handla om att du talar om och vill ha pengar som att du talar om och vill ha älskare.

Tingeling, Törnrosa, bikini och mens. Flickrummet och flickorna i Medels dikter är inte levda erfarenheter, utan artefakter att vältra sig i. Det är en färdig berättelse som går att konsumera, men också att maximera, överdriva, leta efter raster och håligheter i. I *Ett flicklaboratorium i valda bitar. Skeva flickor i svenskspråkig prosa från 1980 till 2003* sammanfattar litteraturvetaren Maria Margareta Österholm gurlekstraditionen: ”Gurlesk kan förstås som en estetik som är olydig mot vår kollektiva fiktion om och av femininitet. Den ställer sexistiska heteronormativa föreställningar på ända, låter stereotyperna knaka i fogarna och komplicerar på så sätt innebörden av femininitet och flickskap. Det handlar om att missuppfatta flickskapet med humor. Gurlesk kan sägas vara sammangyttringar av femininet, feminism, äckel, gullighet och överdrift...”

Det är en estetik som vilar och hämtar kraft i en queer poetik. Att vältra sig i konsumtion och performativitet av kön kan vara en sensuell motståndsstrategi. Även om Medel delvis skriver in sig i denna tradition så saknar hennes dikter den offentlighet som är så grundläggande för det queera. I det offentliga finns överraskningar och konfrontationer. Dikterna i *Min första bikini* flanerar, men jaget är deras ständiga hållpunkt, som ett jämförande perspektiv, som en spegel, som ett hemligt inre rum. Elena Medels debut är i detta avseende existencialistisk poesi, i pågående samtal med poeter som argentinska Alejandra Pizarnic. Men där Alejandra Pizarnic skriver fram en rymd är Medels dikter trängre och vilar allt för bekvämt på upprepning – inte som en queer lek med det banala – utan som en litterär igenkänning.

Efter en stund blir det upprepande och tamt, som om dikten inte förstår sina egna möjligheter. Som i dikten ”Askungen”: ”Och här är jag. Utan varken tygpumpor / eller nafsande råttor mellan tårna. / Som en tiggande bland smörgåsar och Pepsiflaskor, / släpande på bastkedjor, / räknande legoknektar/ med enorma örhängen och gräddvita skor./ Det finns visst inga prinsar som gillar mina jeans.”

Jag upplever att dikten blir instängd i en förutbestämd logik som den inte spränger sig fri ifrån. Eller som i dikten "Femte januari": "Jag tror på dig / som barn tror på fönstren, / när de är små / och det är kvällen före / de tre kungarnas dag." Det är mycket heterosexuellt. Det är helt enkelt lite tråkigt. Eller som i "Med kängorna på" där mensen liknas vid ett krig. "Darrande händer skyddar / sitt ädlaste och allra dyrbaraste vapen / när röda blomblad plötsligt / i myriader, börjar regna över det. / Fånge i ett tillfälligt krig."

Att "kvinnor" förväntas förstå sitt eget tonårsblivande i rubriker som "den första mensen", "den första bikinin" eller "skoldansen" gör att mens och avklädande kodas som universella och storartade poetiska referenser. Som att själva erfarenheten i sig räcker för att vara dikt. För alla oss som förstår vår femininitet på andra sätt än genom dessa diskursiva koder väcker estetikens vädjande till igenkänning ett skav. Det är klart vi känner igen oss. För vi vet att det är så en "riktig" flicka känner. Risker med igenkännande är att språket inte söker de nya världar som behövs för att nå sanning och skönhet bortom normaliteten.

Nej, det är inte narrativet som får det att pirra i min mage när jag läser *Min första bikini*. Det är inte heller maximerandet av flickan, som visserligen är intressant men inte lyckas fullt ut att bli performativt och lekfullt. Det är de mystiska dikterna, som "Heidis Hemlighet", en dikt som jag inte kan reducera och kontrollera. Jag läser den i solen och värmen och tappar bort mig, för det finns inga hållpunkter annat än månskäror och navlar. "Så härligt det är att dricka ur en ögonhåla/rusta munnen med september mitt på dagen". Det är en sensualism där smärta och kåthet möts. Där det materiella och konkreta språket är lika mycket stjärnstoft som det romantiska bildspråket. Här finns en vägran att förklara. "Och om jag någonsin får frågan vem Heidi är, svarar jag / *äpple* är en ovanlig form av vinter." Här finns en kärlek till poesins mystik som sinnlig sanning. Medel är som bäst när jaget endast finns där som ett verktyg för att språket ska kunna sväva och tappa bort sig.

En melankolisk värme. När jag har läst och pussat boken går jag till plaskdammen för att svalka mina fötter och mitt barn. Bland bikinis och badblöjor ser jag två barn som kastar en boll mellan sig. På deras ryggar vajar Palestinas flagga. Som små sorgsna superhjältar leker de i vattnet. Det myllrar av människor här, av alla dessa olika vattenuniformer som gör oss till flickor, pojkar, enhörningar, palestinier, bärare av landlöshet och motstånd. Att kunna likna sin kroppsvätska med ett krig är en dikt i och till en värld där kriget inte finns, annat än som en bild att låna. Det som händer med språket när det vilar på andrefieringens logik är att varken kriget eller mensen får någon betydelse för mig. Metaforen som skulle göra berättelsen stor alienerar mig. Det största med Medels språk är överraskningen. Att det som börjar i en trygg och narrativ utsaga filtrerad av ett jag plötsligt uppgår i en språkexplosion. Ett så sensuellt språk som Medels hade kunnat vara oändligt om det inte vilade så tryggt på fantasin om igenkänning.

Min första Bikini

Elena Medel

Översättning: Maria Nääs

It-litt, 2022

Fotograf: Gabriela Cuzepan